

Tisková zpráva, Brno, 10. března 2022

Expedice Masarykovy univerzity se vrátila z Antarktidy

V noci na 9. března se do Brna vrátili členové vědecké expedice Masarykovy univerzity Antarktida 2021–22. Úspěšně se tak završila v pořadí již 15. výprava směřující na Českou vědeckou stanici J. G. Mendela, kterou na ostrově Jamese Rosse v Antarktidě provozuje MU patnáct let.

Hlavním cílem expedice bylo pokračování v dlouhodobém monitoringu klimatu a komplexním sledování stavu polárních geosystémů a ekosystémů, tedy tamních ledovců, věčně zmrzlé půdy, odledněného území umožňujícího růst nižších rostlin, říčních a jezerních systémů a dalších geomorfologických útvarů. Zoologické výzkumy se týkaly především tučňáků a mořských savců (tuleňů, lachtanů, rypoušů). „Nově jsme úspěšně zahájili pětiletý projekt JUNIOR STAR, zaměřený na studium dlouhodobé změny trvale zmrzlé půdy v oblasti Antarktického poloostrova. Další novinkou bylo posílení výzkumu vlivu stresu na fyzické zdraví pracovníků v polárních oblastech s využitím přístroje Entrant, který byl vyvinutý v rámci spin-offové společnosti Masarykovy univerzity,“ uvedl vedoucí letošní expedice Filip Hrbáček.

Členové expedice se na stanici J. G. Mendela dostali na přelomu roku a jejich výprava trvala celkem 83 dnů. Zpáteční přesun z Antarktidy do ČR zkomplikovala přísná protiepidemická opatření, i přesto se účastníkům výpravy podařilo vrátit domů za pouhé čtyři dny. „Loď chilského námořnictva, která měla výpravu z České vědecké stanice J. G. Mendela vyzvedávat, kvůli covidu v posádce nevyplula, a celou logistiku tak bylo potřeba okamžitě přeplánovat,“ vysvětlil Daniel Nývlt, vedoucí Českého antarktického výzkumného programu. Vojenské námořnictvo Chile zajistilo náhradní plavidlo pro přibližně dvousetkilometrový přesun expedice z ostrova Jamese Rosse na ostrov Krále Jiřího. O ubytování na tomto ostrově se postaral antarktický program Uruguaye. Překonání Drakeova průlivu pak umožnil turecký antarktický program. „Všem těmto partnerům srdečně děkujeme. Bez dlouhodobého budování důvěry a technicko-logistických vztahů by nebylo možné situaci tak lehce vyřešit,“ uvedl Pavel Kapler, manažer Českého antarktického výzkumného programu. „Pokud by celý svět fungoval tak skvěle, jako mezinárodní spolupráce v Antarktidě, bylo by lidstvu mnohem lépe,“ dodal.

Logistiku přesunu přitom významně ovlivnil i aktuálně probíhající ozbrojený konflikt na Ukrajině. „Za normálních okolností bychom se totiž o pomoc s ubytováním pravděpodobně obrátili na ruskou stanici Bellingshausen, která stojí nejbližší přístavu i letišti, avšak s ohledem na světovou situaci jsme byli velice rádi, že nám pomohla Uruguay,“ doplnil Nývlt.

Všechny etapy přesunu na sebe plynule navazovaly s minimálními časovými rezervami, což v podmínkách rychle se měnícího počasí Antarktidy nebývá běžné. „Naštěstí všechny improvizované změny přesunu proběhly na výbornou a tak se letošní výprava může pochlubit jedním z nejrychlejších návratových časů,“ doplnil vedoucí expedice Hrbáček.

Expedice, která se vypravila na Antarktidu, byla mezinárodní. Kromě expertů z Masarykovy univerzity se jí zúčastnil také doktorand z University of Leeds, s jejichž vědci dlouhodobě spolupracuje tým Polar-Geo-Lab z Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU na kvantifikaci transportu materiálu a živin v povodích antarktických toků. Dva zástupce vyslala na Antarktidu také Univerzita Karlova. Funkci lékaře expedice vykonával MUDr. Haiduk z Ostravské univerzity a technickou podporu zajistila trojice techniků ze smluvně pověřené společnosti Czechoslovak Ocean Shipping.

Kontakt:

Tereza Fojtová, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, M: +420 724 517 335, E: fojtovat@sci.muni.cz

V rámci spolupráce Českého antarktického výzkumného programu s průmyslem a aplikační sférou byly na expedici testovány také výrobky pro komerční využití (outdoorové bundy a systém pro zpevnění šterkových povrchů), které se uchází o udělení licence na používání ochranné obchodní známky Testováno v Antarktidě.

Česká vědecká stanice J. G. Mendela, jejímž vlastníkem a provozovatelem je Masarykova univerzita, byla dostavěna 4. března 2006. Do užívání pak byla vědcům předána 22. února 2007. Náklady na její vybudování činily přibližně 60 milionů korun. Odborníkům z Masarykovy univerzity, ale i z dalších českých a zahraničních institucí, má sloužit příštích 30 let. Vybudováním této unikátní výzkumné infrastruktury se Česká republika zařadila mezi tři desítky států světa, jejichž národní vědecké programy se podílejí na výzkumu ledového kontinentu.